

Deník č. 2 k tématu geopolitika

O Tuathail, G.: Post-Cold War Geopolitics: Contrasting Superpowers in a World of Global Dangers

Klíčová slova

Geopolitika, nukleární hrozba, ortodoxní geopolitika, kritická geopolitika, globalizace, supevelmoc, hypervelmoc, vnitřní bezpečnost státu.

Obsah

Článek zpočátku mluví o permanentní hrozbě nukleární války mezi dvěma supervelmocemi během studené války, která mohla velmi lehce přerůst v celosvětovou katastrofu. Avšak po konci studené války a pádu SSSR se hrozby masového ničení příliš neztenčily. S postupujícím vývojem je snazší a dostupnější získat zbraně masového zabíjení a tato možnost už není omezena pouze na státy, ale mohou se jí chopit i skupiny či jednotlivci.

Dále se autor zabývá geopolitikou jako takovou, jejím významem a vývojem. Uvádí nejsilnější články geopolitiky: koalici politiků, armády, zbrojařů a vývojářů. Tato konzervativní geopolitika je ale nyní ohrožována kritickou geopolitikou, která namísto vlivu a moci silných států staví mírovou politiku a nadnárodní uskupení, ekologické aktivisty a hnutí za lidská práva.

Ó Thuathail pak geopoliticky dělí konec 19. a 20. století na 3 období, první je svět mezi sebou soupeřících imperiálních velmocí, druhý pak svět dvou supervelmocí a studené války a třetí svět po studené válce v němž dominují USA jako zbývající supervelmoc. Tyto světy jsou do značné míry utvářeny „železným trojúhelníkem“ konzervativních politiků, vojenských institucí a zbrojních korporací. Přičemž politici vyzdvihují velikost národa a naprosto zatlačují národnostní menšiny. Zároveň, přestože se snaží mluvit o národní bezpečnosti, vojenský průmysl je největším znečišťovatelem životního prostředí. Tito politikové se také často snaží najít společného nepřítele, zvětšují hrozby a vidí je často tam, kde ani nejsou.

Situace po studené válce se diametrálně odlišně vyvíjela v obou táborech bývalých soupeřů. Zatímco USA se staly supervelmocí a jejich zbrojní výdaje po počátečním poklesu po roce 2001 opět rostou, postsovětské státy se musely vypořádat s transformací ekonomiky, což bylo doprovázeno poklesem životní úrovně a velkými problémy v rámci států samotných. Zejména v Rusku, bývalé supervelmoci, došlo k velké krizi a demodernizaci tamního života, stále je ale Rusko vnímáno jako velký hráč na světovém poli a to zejména díky kontrole velkého množství jaderných zbraní. U nich navíc hrozí jejich náhodné použití, při schátralosti ruského varovného systému, možnost jejich prodeje do nepovolaných rukou, nestabilita v Rusku může vést k jejich použití neoprávněnými skupinami, či díky nedostatku péče a financí může dojít k náhlé nepředpokládané jaderné havárii. Z toho důvodu se i s pomocí zahraničí vytvářejí programy na redukci a zajištění těchto nebezpečných zbraní.

Tyto hrozby znásobené o globální problémy, které může lidstvu přinést jeho vlastní pokrok, kdy technologické inovace přinášejí zároveň znečištění, hrozby různých technologických katastrof a v neposlední řadě umožňují a zjednodušují teroristické útoky, dělají z lidské populace světovou rizikovou společnost.

Vůči těmto hrozbám a aktuální světové situaci se ve světě děje mnoho věcí, kdy se uzavírají dohody o redukci škodlivin a omezení armádního arzenálu. Na druhé straně jisté státy, zejména pak USA, v současné době zastávají ortodoxní geopolitiku, kdy chtějí chránit svoji vnitrostátní bezpečnost bez ohledu na jiné výzvy a hrozby.

Hodnocení článku

Ó Thuathailův článek se mi velice líbil. Myslím, že precizně nastínil současnou geopolitickou

realitu ve světě, možné hrozby a budoucí vývoj. S jeho tezemi bych souhlasil a chtěl bych vyzdvihnout jasnost, stručnost a věcnost, se kterými byl tento článek napsán. Jen role Ruska se snad od napsání článku změnila a tato bývalá supervelmoc dnes díky pevnému vedení a bohatství z ropy a zemního plynu opět roste jak hospodářsky, tak mocensky.

Beck, U.: Riziková společnost. Na cestě k moderně. Praha 2004.

Klíčová slova

Globalizace, terorismus, nacionalismus, riziková společnost, ekologická rizika, ekonomická rizika, globální rizika.

Obsah

Beck rozdělil tento článek do tří částí. V první vysvětluje pojem světová riziková společnost, ve druhé se pak zabývá politikou této společnosti, zejména pak hrozbou teroristických útoků a ve třetí nastiňuje metodologické důsledky světové rizikové společnosti pro sociální vědy.

První část mluví o riziku, které se postupně stává globálním a čím dál reálnějším, ale zároveň hůře kontrolovatelnějším, uchopitelnějším a předvídatelnějším. Nastiňuje přitom příklad jak může dnešní společnost dát zprávu o možném riziku daného uložení svým následníkům o 10 000 let dále a odborníci se shodli, že to je prakticky nemožné.

Dále zde Beck uvádí 3 různé osy možných konfliktů. Jsou jimi ekologické konflikty, globální finanční krize a hrozba globálních teroristických sítí, které posilují moc vlád a států. K tomu podotýká, že díky globalizaci, se dané konflikty mohou více projevit v periferii, která s jejich vyvoláním nemá příliš co do činění, než v centru, které často stojí za jejich vznikem. Dále poukazuje, že zatímco ekologická rizika jsou pro všechny lidi dané oblasti téměř stejné, u finančních rizik tento fakt neplatí. Ekologická a finanční rizika pak nejsou záměrná, zatímco teroristická rizika jsou dána jasným chtěním. Uznání teroristů a veřejná touha po jejich zničení vedená USA dává teroristům paradoxně to, co chtějí, totiž uznání jejich moci. Jelikož terorismus není vázaný k danému místu, umožňuje politikům jeho lokalizování do řady zemí světa, a tím pádem jim dává možnosti k intervenci v celé řadě států. V neposlední řadě pak růst globalizace a technologického pokroku zvyšuje možnosti teroristů a rozšiřuje jejich případné působení.

Ve druhé části, politice světové rizikové společnosti, se do středu zájmu u Becka dostává 11. září a s ním spojená globální politika, která sjednotila svět před hrozbou teroristických útoků. Dále Beck uvádí šest poučení, která lze z těchto teroristických útoků vyvodit.

Za prvé je to společný strach lidstva, který stojí za sjednocením společnosti. Za druhé tyto útoky posílily moc státu na úkor vlivu nadnárodních organizací, kdy vlády musí nově bojovat s vnitřním rizikem, které může zasáhnout kdekoli na území jejich státu. Za třetí se neoliberalismus ukázal jako nedostatečný ve chvíli, kdy je třeba řešit světové konflikty. Za čtvrté se ukázalo, že žádný národ na světě nemůže zajistit svou bezpečnost sám. Za páté je nutno rozlišovat mezi unilateralismem, představovaným politikou USA, a multilateralismem, který se ještě člení na politiku dohlážitelských a kosmopolitních států. A v posledním bodu Beck uvádí, že pokud chce svět přežít století, pak musí civilizovat světovou rizikovou společnost. Jako možné řešení pak uvádí kosmopolitní stát s uznáním jinakosti jiného.

V metodologické části se pak Beck zabývá pojmy jako jsou metodologický a normativní nacionalismus, metodologický kosmopolitismus, multikulturalismus.

Hodnocení článku

Beck nabídl velmi zajímavý a jasný pohled na současnou situaci ve světě z geopolitického hlediska. Ve svém článku v několika bodech přehledně ukázal hlavní problémy a výzvy světové rizikové společnosti, kdy si s rostoucím technologickým pokrokem a globalizací nemůžeme být jisti nikde ničím a riziko možné katastrofy se úměrně zvyšuje s postupujícím pokrokem lidské společnosti. S Beckovými závěry bych v podstatě souhlasil.

Otázky

1. Jsou útoky z 11. září skutečně takovým mezníkem v současné geopolitice?
2. Není význam globalizace přeci jen příliš přeháněn?
3. Jsou USA opravdu tak mocnou a neohroženou hypervelmocí?